

**. HISTORIA
ŻEGLARSTWA
W 100 PRZEDMIOTACH**

BARRY PICKTHALL

HISTORIA ŻEGLARSTWA W 100 PRZEDMIOTACH

w przekładzie
Anny Hikiert-Berezy

Warszawa 2019

Barry Pickthall: *Historia żeglarstwa w 100 przedmiotach*
Tytuł oryginału: *A History of Sailing in 100 Objects*
Copyright © for this edition by Wydawnictwo Nautica, 2019

© Barry Pickthall and
© This translation of A HISTORY OF SAILING IN 100 OBJECTS
is published by WYDAWNICTWO NAUTICA by arrangement with
Bloomsbury Publishing Plc.

Wszystkie prawa zastrzeżone

Wydanie I

Tłumaczenie: Anna Hikiert-Bereza
Redakcja: **MODESTIA** Katarzyna Sarna
Korekta: **MODESTIA** Rafał Sarna
Skład: Marzena Piłko
Projekt okładki i layout: Nicola Liddiard, Nimbus Design

ISBN 978-83-953253-3-5
ISBN ebook 978-83-953253-4-2

Druk
Drukarnia Skleniarz, Kraków

Warszawa 2019

Wydawnictwo Nautica
e-mail: wydawnictwonautica@wydawnictwonautica.pl
www.wydawnictwonautica.pl

Wprowadzenie

Za najstarszą łódź na świecie uważa się czółno z Pesse – dębancę z pnia sosnowego, której powstanie datuje się na rok 8200 p.n.e. Wszystko wskazuje na to, iż minęły kolejne 3000 lat, nim starożytni mieszkańcy Mezopotamii i Egiptu wpadli na pomysł wykorzystywania wiatru do napędzania swoich statków. Łodzie żaglowe z czasem stały się środkiem transportu dóbr i ludzi przez oceany, używanym przez trudniące się handlem wymiennym krainy, państwa oraz imperia. Umożliwiały również prowadzenie kampanii wojennych – zarówno na morzu, jak i na lądzie. W miarę zaś jak budowniczość statków nabierała wprawy w swoim rzemiośle, łodzie żaglowe stawały się coraz bardziej skomplikowane technicznie i wymyślne.

Chociaż informacje zawarte w tej książce zostały przedstawione w porządku chronologicznym, niniejsza publikacja nie traktuje o historii żeglarstwa jako takiej. Jej zamiarem jest raczej przybliżenie czytelnikowi szeregu przedmiotów i wydarzeń, które stanowiły swego rodzaju kamienie milowe w rozwoju technologii bądź też w dziejach osiągnięć człowieka na morzu. Do przedmiotów tych należy mnóstwo statków i mniejszych jednostek – od imponującej łodzi wikińskiej z Oseberg, poprzez równie przepyszny, choć mający zdecydowanie mniej szczęścia szwedzki okręt „Vasa”, aż po reprezentatywne dla swoich epok klipry „Ann McKim” czy „Cutty Sark”; od maleńkich jachtów klasy Optimist, aż po pierwsze ślizgowe łodzie regatowe, takie jak International 14 „Avenger”.

Wśród opisanych przedmiotów znalazły się też instrumenty niewielkich rozmiarów, jednak niezwykle istotne dla rozwoju żeglarstwa, takie jak laska Jakuba, astrolabium czy sekstant. Umożliwiały one coraz dokładniejszą nawigację. Dzisiejsi żeglarze – posługujący się radarem i systemem GPS, które to pomoce zastąpiły używane dawniej przyrządy – są w stanie ustalić swoją pozycję z niebywałą wręcz dokładnością. Nie zabrakło tu również opisów takich elementów technicznych, jak bloki żeglarskie, żagle czy omasztowanie.

Dzięki tak eklektycznemu podejściu udało się zawrzeć w tej książce informacje na temat wielu różnych obiektów. I tak przykładowo cytryna może się wydać nieco zaskakującym wyborem, ale rola, jaką ten owoc odegrał w walce ze szkorbutem podczas długich rejsów, jest bezdyskusyjna. Znalazły się tu również opisy innych ciekawostek, takich jak ozdobne cacka zwane *scrimshaw*, słynny grog lub zydwestka. Wszystko po to, by pokazać, jak na przestrzeni wieków zmieniało się życie żeglarzy.

Zasadniczo jednak książka ta stanowi pewnego rodzaju hołd, jaki autor składa sztuce żeglarskiej, łodziom obecnie pływającym po rzekach, morzach i oceanach, oraz ludziom, którzy nimi sterują.

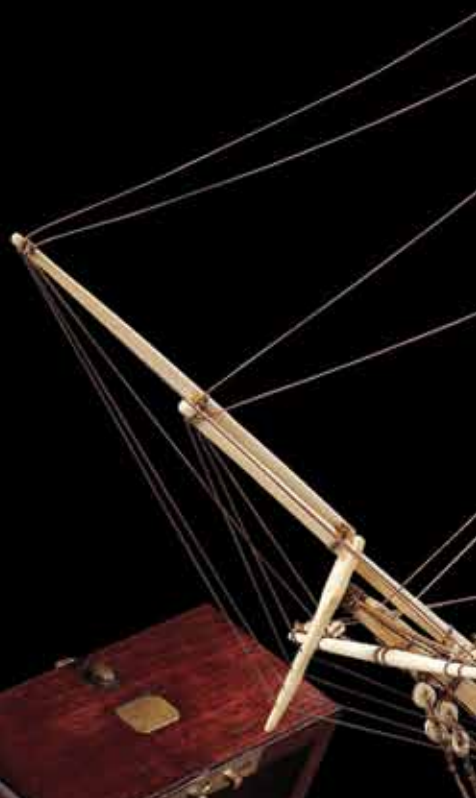
Spis treści

1	Waza kultury Nagada II, rok 3500 p.n.e.	12
2	Statki z Wadi Gawasis, rok 1800 p.n.e.	14
3	Latarnia morska na Faros, rok 280 p.n.e.	16
4	Langskip z Oseberg, rok 846	18
5	Gwizdek bosmański, rok 1248	20
6	<i>Carta Pisana</i> , rok 1270	22
7	Laska Jakuba, rok 1342	24
8	Bulaj, rok 1490	26
9	Hamak, rok 1492	28
10	„Mary Rose”, rok 1511	30
11	Kolczyki, rok 1570	32
12	Astrolabium, rok 1608	34
13	Galeon „Vasa”, rok 1628	36
14	Barometr, rok 1643	38
15	Katamaran, rok 1662	40
16	Kańczug, rok 1695	42
17	Jolly Roger, rok 1700	44
18	Koło sterowe, rok 1703	46
19	Flotylla Newska (pierwszy klub żeglarski), rok 1718	48
20	Grog, rok 1740	50
21	<i>Scrimshaw</i> , rok 1745	52
22	Mundury marynarki, rok 1748	54
23	<i>Kobieta żołnierz</i> Hannah Snell, rok 1750	56
24	Szpital Królewskiej Marynarki Wojennej Haslar – pierwszy szpital dla marynarzy, rok 1753	58
25	Sekstant, rok 1757	60
26	Kwadratowe talerze, rok 1758	62

27	Rejestr Lloyd'a, rok 1760	64
28	Korkowa kamizelka ratunkowa, rok 1765	66
29	Tatuże, rok 1769	68
30	Chronometr morski Harrisona, rok 1775	70
31	Miecz szybrowy, rok 1776	74
32	Lampa sztormowa, rok 1780	76
33	Statek w butelce, rok 1784	78
34	Cytryna, rok 1795	80
35	USS „Constitution”, rok 1797	82
36	Bosak, rok 1800	84
37	Portsmouth Block Mills, rok 1802	86
38	Rodzaje chmur, rok 1803	88
39	Skala Beauforta, rok 1805	90
40	Kompas mokry, rok 1813	92
41	Latarnia z soczewką Fresnela, rok 1823	94
42	Telegraf, rok 1832	96
43	„Ann McKim” – pierwszy kliper, rok 1833	98
44	Światła pozycyjne, rok 1836	100
45	Zydwestka, rok 1837	102
46	<i>Ostatnia droga „Temeraire’a” Williama Turnera</i> , rok 1838	104
47	<i>Pamiętnik żeglarza R.H. Dany</i> , rok 1840	106
48	Anemometr czasowy, rok 1846	108
49	Flary sygnalizacyjne, rok 1848	110
50	Betonowiec, rok 1848	112
51	Regaty America's Cup, rok 1851	114
52	Flagi sygnałowe – Międzynarodowy Kod Sygnałowy, rok 1857	118

53	Spinaker, rok 1865	120
54	„Cutty Sark” – ostatni z wielkich kliprów, 1869	122
55	Log mechaniczny Walkera, rok 1876	124
56	Finkil, rok 1880	126
57	Dryfkotwa, rok 1887	128
58	Łódź ratownicza Colina Archera, rok 1892	130
59	Lornetka, rok 1893	132
60	„Yachting World” – najstarszy nadal publikowany magazyn żeglarski, rok 1893	134
61	<i>Żeglując samotnie naokoło świata</i> Joshui Slocuma, rok 1900	136
62	Kabestan szotowy, rok 1903	138
63	Radar, rok 1904	140
64	Rolfok Wykeham-Martina, rok 1907	142
65	Szkuner „Bluenose”, rok 1921	144
66	„Avenger” – pierwszy jacht ślizgowy, rok 1928	146
67	Metalowy maszt, rok 1930	148
68	Jacht „Dorade” i wentylator dorade box, rok 1930	150
69	Kotwica pługowa CQR, rok 1933	152
70	<i>Marynarz Popeye</i> , rok 1933	154
71	Buty żeglarskie, rok 1935	156
72	Trapez, rok 1936	158
73	Sklejka skutnicza, rok 1939	160
74	<i>Wyprawa Kon-Tiki</i> Thora Heyerdahla, rok 1947	162
75	Jacht klasy Optimist, rok 1947	164
76	Jacht klasy Sunfish, rok 1947	166
77	Żagle z terylenu i dakronu, rok 1952	168

78	<i>Stary człowiek i morze</i> Ernesta Hemingwaya, rok 1952	170
79	Model „Golden Hind” od firmy Airfix, rok 1954	172
80	Radio VHF, lata 60. XX wieku	174
81	Sztormiak marki Henri Lloyd, rok 1963	176
82	Ploter nawigacyjny, rok 1964	178
83	Pleksyglasowa kopia Érica Tabarly’ego, rok 1964	180
84	Regaty Golden Globe Race „Sunday Times”, lata 1968–1969	182
85	Pierwszy żaglowy wodolot, rok 1969	184
86	Windsurfing, rok 1970	186
87	Żywica WEST System, rok 1970	188
88	Flotylla Sunsail – pierwsza flotylla czarterowa, rok 1975	190
89	Żywność liofilizowana, rok 1977	192
90	System awaryjny Argos / EPIRB, rok 1978	194
91	„Assent”, który przetrwał Fastnet, rok 1979	196
92	„Colt Cars” – pierwszy jacht z włókna węglowego, rok 1982	198
93	Prysznic turystyczny, lata 80. XX wieku	200
94	Jacht „Australia II”, rok 1983	202
95	Jacht klasy Open 60 „Crédit Agricole”, rok 1983	206
96	Lina Dyneema®, rok 1990	208
97	GPS, rok 1990	210
98	„Father’s Day” – najmniejsza łódź, która przepłynęła Atlantyk, rok 1993	212
99	Kamera cyfrowa, rok 2001	214
100	Kamera GoPro, rok 2006	216
	Indeks	218
	Autorzy zdjęć	224

Model made by French prisoners from the
HMS *Stapledon*, when held captive in Britain,
1794-1807